

vokálására az elnökválasztás sarkallja. Viszont talán éppen ezért Vanderbergék megakadályozhatják, hogy az amerikai külpolitika, s azon keresztül Gasperiék túlságosan megszire menjenek. Sok függ attól, hogy mi történik április 18. és november 2-a között, mert november 2-án egy republikánus elnök esetleg új fordulatot jelenthet az amerikai külpolitikában. Amit Truman nem tehet meg, azt Vanderberg, vagy akár Taft megteheti, már csak azért is, mert addig Truman kifejlésztheti az amerikai haderőt és az Egyesült Államok új vezetői erősebbnek érzik magukat ahhoz, hogy tárgyaljanak.

PIL 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat)

¹ L. e kötet 432. sz. levelét.

² Az 1948. februári kommunista hatalomátvétel Csehszlovákiában felrúgta a parlamentarizmus több évtizedes hagyományát – ez nagy felháborodást váltott ki a nyugati sajtóban.

³ 1948. március 17-én kötötte meg Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg és Nagy-Britannia a brüsszeli szerződést. A Nyugati Unió az Európai Unió elődje volt, katonai szervezete 1949-ben beolvadt a NATO-ba. Az Unióba 1954-ben vették fel Nyugat-Németországot és Olaszországot.

⁴ Európai Gazdasági Bizottság (angol).

⁵ Alcide de Gasperi az olasz Kereszténydemokrata Párt vezére, 1945–1953 között miniszterelnök, kormányszása alatt szorították ki a koalícióból az olasz KP-t 1947 májusában. Az olasz Szocialista Párt kettészakadt, a Nenni vezette balszárny kivált a kormányból és választási szövetséget kötött a KP-val, a Saragat vezette SZDP kormánypárti maradt.

441. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. március 25.)

Tárgy: A Párizsi Magyar Ház elleni rendőri intézkedés

Hiv. jel. sz. 13/Biz – 1948

Fenti jelentésemben beszámoltam azon rendőri vizsgálatról, amelyet a franciaországi magyar intézmények ellen a francia hatóságok megindítottak. E vizsgálat nyilvánvalóan további fejleményeként a párizsi rendőrfőnökség f. hó 23-án a másolatban idecsatolt Note-ot intézte a párizsi Magyar Ház vezetőségéhez felszólítván azt, hogy három napon belül terjessze be az épületnek, valamint a villanyhálózatnak tervrajzát 3 példányban, és hogy mindaddig, amíg a rendőrség „technikai biztonsági szolgálata” nem állapította meg a biztonsági intézkedések kielégítő voltát az épület nagytermére nézve, addig abban *semmiféle összejövetelt* ne tartson. Jellemző, hogy intézkedésében a rendőrség egy 1941. február 7-én, tehát német megszállás alatt hozott rendelkezésre hivatkozik.

A Magyar Ház vezetősége a váratlan felszólításra azzal felelt, hogy haladékot kért a rendőrségtől a tervek benyújtására, valamint arra nézve, hogy a már régebben meghirdetett összejöveteleket és előadásokat megtarthassa.

A magam részéről – meg lévén győződve arról, hogy fenti intézkedés kizárólag rosszindulatú vexatura a francia hatóságok részéről –, azonnal elmentem a Quai d'Orsay-ra, hogy ott tiltakozásomat jelentssem be és a sérelmes intézkedés orvoslását kérjem. Chauvel főtitkár távollétében Paris követ, a közép-európai osztály vezetője fogadott f. hó 24-én.

Nevezettnek mindenekelőtt vázoltam a történeteket és átadtam a másolatban ugyancsak idecsatolt jegyzéket. A továbbiakban tiltakozásomat és csodálkozásomat fejeztem ki a rendőrség intézkedésével szemben. Rámutattam arra, hogy a magyarországi francia kolónia teljesen szabadon tarthat összejöveteleket, előadásokat anélkül, hogy erre nézve a magyar hatóságoktól előzőleg engedélyeket kellene kérnie, vagy azok bármilyen

nehézségeket támasztanak. Hangsúlyoztam továbbá, hogy a magyar kormány milyen készségesen engedélyezi, sőt támogatja a magyarországi francia kulturális tevékenységeket, aminek jeléül legutóbb több francia elemi iskola felállítását engedélyezte Magyarországon. Felhívtam figyelmét végül a budapesti francia lektorátus és Intézet sikeres felállítására és működésére, valamint a francia-magyar gazdasági kapcsolatok öröndetes fejlődésére is.

Paris követ kijelentéseimre csupán azzal válaszolt, hogy panaszsom kérdését meg fogja vizsgálni. A továbbiakban – midőn politikai kérdésekre akartam átterelni a beszélgetést – ezek elől Paris következetesen és jegesen elzárkózott. Végül még felemlítettem, sajnálom, hogy Bidault külügyminisztert ritkán látom és hogy gyakrabbi találkozásaink az országaink közötti viszony szempontjából bizonyára üdvösek volnának.

Paris követ ez utóbbi kijelentéseimet is láthatólag hidegen fogadta és válasz nélkül hagyta.

A közöttünk lefolyt beszélgetés még jobban megerősített azon feltevésemben, hogy a franciaországi magyar intézmények elleni intézkedések kizárólag vexatura jellegűek, és a francia hatóságoknak eszük ágában sincs azokat mérsékelni vagy beszüntetni. Legfeljebb abban reménykedhetünk, hogy a Quai d'Orsay intervenciójának eredményeképp diplomatikusabb és esetleg enyhébb formák között fogják a tervezett rendszabályokat végrehajtani.

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (egykorú másolat)

442. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. március 25.)

Fent hivatkozott rendeletre tisztelettel jelentem, hogy a sorbonne-i magyar oktatás kérdésében végleges tájékozódás végett a követségen ebédet rendeztem az összes illetékes tényezők tiszteletére. Az ebéden megjelentek: Sarraill úr, a párizsi egyetem rektora, Cholley úr, az irodalmi fakultás dékánja, a francia Külügyminisztérium kulturális osztálya részéről Joxe és Baillou urak, a francia Közoktatásügyi Minisztérium egyetemi ügyosztályának főnöke: M. Abraham, magyar részről pedig a Magyar Intézet igazgatója, Gyergyai Albert professzor, Ferenczi Edmond, a magyar kormány delegáltja az UNESCO-nál.

A rendkívül kellemes és barátságos hangulatban lezajlott összejevetel során francia illetékes részről úgy informáltak, hogy a legrövidebb időn belül elintéződik a lektorátus felállítása és Gyergyai Albert lektorra meghívása. Ehhez hozzájárultak az egyetemi kar, az egyetemi tanács, a Közoktatási Minisztérium és a Külügyminisztérium illetékes tényezői, már csak a pénzügyi jóváhagyás van hátra, amely bizonyosan meglesz és ez év március 31-én kerül tárgyalás alá. Francia részről kifejtették, hogy mivel Gyergyai professzor lektori székét csak április vége felé foglalhatná el, vagyis a jelenlegi tanév már igen előrehaladott szakaszában, kívánatosabb, hogy előadásait csak jövő ősszel kezdje meg és addig néhány lektori minőségén kívüli előadást tartson.¹ Ami Sauvageot professzor előadói megbízását és a sorbonne-i magyar tanszék felállítását illeti, ezek más, folyamatban lévő magyar-francia kulturális ügyekkel hozatván kapcsolatba, megvalósításuk alighanem halasztást szenved. Az itteni illetékesek reális és barátságos nézete az, hogy mind az előadói szék, mind a magyar intézet felállítását célszerűbb oly időpontra venni tervbe, amikor a lektor már egy ideje működött és az ő hallgatóságából a valószínű érdeklődésre következtetni tudnak.